

МИЛОЈЕ М. РАКОЧЕВИЋ

МОГУЋИ СМИСАО ЊЕГОШЕВОГ СОГЛАСИЈА ОПШТЕГ

I

У претходним радовима¹ поставили смо хипотезу да Његошев став о *согласију општем* („И ја, како твар умна створитеља, треба согласију општем да подражавам“)² јесте „основни став у строгом научном програму истраживања *Света, Природе и Човека* (уз поетско казивање и философско поимање)“ и ту хипотезу аргументовали доказима који следе из чињеница према којима је „тополошки модел генетског кода кључ за тумачење Његошевог дела“.³ У овом раду даћемо и нове доказе у прилог постављеној хипотези и указати на дубљи смисао Његошевог *согласија општег*.

Да би се могло увидети и схватити да је Његошево дело и научно дело, у најстрожем смислу, а не само поетско и философско, неопходно је претходно критичко преиспитивање *важећих* математике и на њој засноване *важеће* позитивне природне науке, што смо у претходним радовима учинили само до одређене мере. У овом раду, управо на овом месту, настављамо то критичко преиспитивање. Пре свега, треба увидети битну чињеницу да се и философија и математика и природне науке, током укупне историје људске спознаје *Света, Природе и Човека* баве једним истим основним питањем: проблемом односа више делова у склопу и саставу *једне* целине; разлике међу њима су првенствено у различитим приступима и поступцима у истраживању тог проблема. Што се математике тиче могућа су два *различита* приступа. Према првом, истражују се сви могући односи (релације) делова у оквиру целине; према другом, истражује се један једини однос (релација) чија се суштина може исказати следећи

¹ *Књижевност*, 6/1989; *Српски књижевни гласник* — у даљем тексту *Гласник*, 3/1992; 2/1993; 6/1993.

² Целокупна дела Петра II Петровића Његоша, *Просвета* Обод, Београд / Цетиње, 1980, VII издање, књига VI, стр. 125.

³ Поднаслов у раду објављеном у часопису *Књижевност*, 6/1989; аргументација и у осталим радовима наведеним у фусноти 1.

питањем: у каквом односу треба да буду делови у оквиру једне целине, па да то буду односи *хармоније*? Први приступ карактерише математику која је на сцени, данас важећа, присутна у форми Западне математике током последњих осам векова. Други приступ је био важећи током најмање пет хиљада година развоја Источне математике; иако искључен са линије развоја „званичне“ математике и на њој засноване „званичне“ позитивне науке, овај други приступ и метод наставио је да „живи“ кроз дела стваралаца посебне врсте: по једној линији, кроз дела Мојсија, Хомера, Дантеа, Шекспира, Гетеа, Пушкина, *Његоша*, Толстоја...; и, по другој линији, кроз дела Дарвина, Мендела, Менделеева, Ајнштајна...⁴

Резултат двају различитих приступа у математици је тај да у Двадесетом веку имамо „званичну“ математику која је у потпуности престала да се бави Природом и бави се искључиво сама собом;⁵ имамо и, на тој и таквој математици засновану, позитивну природну науку — до краја „разбијену“ и парцијалну, несагласну са принципом интегралности, целовитости и хармоничности, важећим у Природи. Срећом, по другој линији имамо (ако то хоћемо), са нешто оштријим и потпунијим увидом, и другачију математику и на њој засновану другачију — интегралну науку о Свету, Природи и Човеку.

Да је тако, како је речено, показаћемо најпре на примеру дела најмлађег од набројаних Корифеја. Позитивна наука је у Ајнштајновом делу превидела бар две ствари. Прво, не следи из Ајнштајнових радова да је наш „Свет“ четвородимензионални простор-временски континуум, већ следи да је „Свет“ тро-четвородимензионални простор-временски-материјални континуум; друго, не следи ни то да је Ајнштајнов „Простор одбројавања“ само формални математички картезијански инструмент потребан за *описивање* физичке реалности, већ следи да је простор одбројавања⁶ неминовно егзистирајући *логички простор*, у смислу да реалитет физичког простора и реалитет логичког простора чине нераздвајно јединство у егзистенцији Света. „Простор одбројавања“ је исти онај простор о коме говори Његош, скоро на истоветан начин: „Кораци су моји божествени / но ја могу то назват простором“; да је реч о реалитету логичког простора, о реалитету „корака“, Његош је назначио увођењем (чини се не-

⁴ Видети наше радове: *Просветни преглед*, 1721—1722, 13/20. III 1990; *Гласник*, 5/1993; *Logic of the Genetic Code*, *Научна књига*, 1994.

⁵ „Предмет математике сада постаје математика... Уместо да модерној математици улију ново самопоуздање и сигурност, они су јој додали ... нове формалне теорије и тиме је још више удаљили од могућности да комуницира са осталим светом“ (М. Божић у: *Рационалност и савремени свет* у издању Филозофског друштва Србије, 1988, стр.19); О ограничењима математике такође видети *Гласник*, 2/1993, фусноте 6—9, стр. 131.

⁶ А. Ајнштајн: *Собрание научных трудов*, *Наука*, Москва, 1966, II том, стр. 7.

потребно) плеоназма у предочавању да су кораћи Бога божествени.

Шансу да увиди *неминовност* егзистенције логичког простора позитивна наука је у ствари имала далеко пре Ајнштајна (али, не, пре Његоша) са радовима Џорџа Була⁷; и не само то, него и да *природне бројеве* заиста *природно* аксиоматски зацртају, полазећи од природе реалитета самог логичког простора. Тада би природни бројеви, осим што „служе за пребројавање одвојених јединица“⁸ могли да „послуже“ и за пребројавање међусобно повезаних јединица.⁹ Та међусобна повезаност јединица јесте заправо суштинска, по себи дата, карактеристика јединичног n -димензионалног Буловог простора (n -димензионална Булова коцка, Вn). Међутим, тек са увидом у Његошево разумевање Платоновог математичког дела,¹⁰ сазнајемо да је претеча идеје о јединичном n -димензионалном простору, као и идеје о природном (у међусобној зависности) генерисању природних бројева, сâм Платон, на начин како следи.

Према Платону „свака... равна, оивичена равним страницама, састоји се од троуглова“ (Тимеј, 53d). Надаље Платон истиче следеће *неминовности*: сваки троугао састоји се од два правоугла троугла. Један је равнокраки и он „може имати само једну природу за разлику од оног издуженог који може имати безброј“. (Тимеј, 54a). Од безброј „издужених“ Платон одабира само један — најсавршенији. То је правоугли троугао чија је хипотенуза тачно два пута дужа од прве катете. Ако прва катета износи 1,2,3... , n , тада хипотенуза мора износити 2,4,6... , $2n$. Ако се овоме дода и Платоново поимање неминовности егзистенције тро-четворства у настојању и егзистенцији Универзума, као и присуства шесторство-седморства у поимању *кретања*, тада имамо све елементе неопходне за увид у јединство три основна принципа на којима су с једне стране саздани данас знани природни кодови, а с друге стране, на којима је саздана структура и композиција јединственог Његошевог дела, исказаног форму-

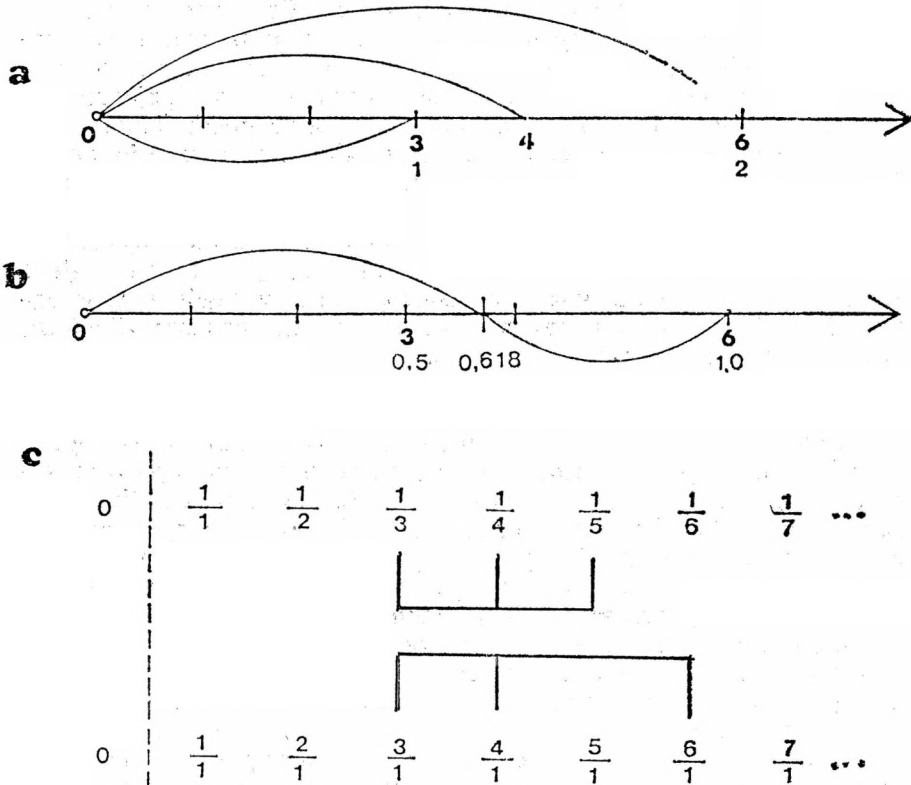
7. G. Boole. *The Mathematical Analysis of Logic...* Camb., 1847; *An Investigation into the Laws of Thought...*, Camb., 1954.

⁸ Општа енциклопедија LAROUSSE, *Вук Караџић*, Београд, 1967, стр. 13.

⁹ О могућности такве аксиоматизације видети у: М. Ракочевих: *Logic...*, стр. 61—64.

¹⁰ Неспорни су утицаји Платона на Његоша, пре свега по линији философије. У том смислу видети: П. Слијепчевић: *Стварање света и слика васионе у „Лучи микрокосма“*, Српска академија наука, Зборник радова, XVII 2, стр. 178—206; А. Савић — Ребац: *Хеленски видци*, Српска књижевна задруга, Београд, стр. 94—151; А. Шмаус: *Његошева „Луча микрокосма“*, *Јединство*, Београд, 1927; М. Флашар: *Извори Његошевог знавања платоничарских митова...*, Зборник радова Филозофског факултета у Београду, књига IX-2, стр. 66—107; У овом (нашем) раду, међутим, први пут се анализира Платонов утицај на Његоша по линији математике (и геометрије, посебно); тешко би, иначе, било очекивати да је Његош могао остати имун на тај утицај ако је већ философски утицај доказан.

том¹¹ $(3+1) + 1$. То су следећи принципи: 1. Принцип најбоље могуће симетрије (бинарне); 2. Принцип најбоље могуће пропорције (златни пресек) и 3. Принцип најбоље могуће хармоније (хармоније тро-четворства) (видети Сл. 1).¹²

a) најбоља могућа хармонија — хармонија тро-четворства; за парове $(n, 2n)$ хармонијска средина износи $4/3 n$. Прва целобројна могућност јесте за $n = 3$; тада је хармонијска средина, $m = 4$;

b) најбоља могућа пропорција — златни пресек;

c) најбоља могућа симетрија — бинарна. Хармонијски низ у кореспонденцији са низом природних бројева. За детаље видети текст.

¹¹ Његошева 3 дела (опуса): *Луца*, *Вијенац* и *Шћепан* јесу у ствари $(3 + 1)$ дела због тога што *Вијенац* представља јединство рукописне (*Рукопис Горског вијенца* — РГВ); варијанте и штампане варијанте (1 издања *Горског вијенца* — ПГВ), коначно Његошева $(3 + 1)$ дела (опуса) јесу у ствари $(3 + 1) + 1$ дела (опуса) због тога што је *Биљежница* (нулто) четврто Његошево дело. Као што је Универзуму, по теорији „Великог праска“ претходно праизвор који се састојао из ничега и нечега, тако је и Његошевом Триптиху — литерарном „Универзуму“ претходно праизвор — *Биљежница*, која се са аспекта литерарних критерија такође састоји, и то Његошевом намером, из „ничега“ и „нечега“. Његошева *Биљежница* нису забелешке, већ дело створено по стројим критеријумима; она је у исто време *Биљежница* — отворено дело и *Биљежница* — завршено дело.

¹² О овим принципима видети: *Logic...*, стр. 76;

Заснована на инструментализованој, уместо на природној математици, позитивна природна наука (изузимајући дело Дарвина, Мендела, Менделејева и Ајнштајна), све време, током осам векова остала је у границама бављења само *непосредном* комуникацијом индивидуалитета у оквиру природних система; она није могла да увиди да међу ентитетима-индивидуалитетима у оквиру природних система неминовно мора постојати и *посредна комуникација* у којој индивидуалитети имају додатно значење — значење елемената специфичног језика и кбда. Његошевим речима речено, она, позитивна наука, „... не зна да је лапац миросдржни свемогуће слово створитеља, које простор пуни мировима“; у форми тзв. савремене науке, позитивна природна наука одступила је од науке Дарвина, Мендела, Менделејева и Ајнштајна најмање за толико колико су се они — сва четворица — бавили и посредним комуникацијама (дакле језиком) индивидуалитета унутар природних система. Извесно наслућивање ове посредне везе, посредне комуникације од стране позитивне науке, садржано је у расправама о односу *нужности* и *случајности* у природним процесима, посебно оним који се тичу развоја и еволуције природних система, како органских тако и неорганских. Међутим, све те расправе морале су остајати ускраћене за значајно сазнање о тим односима које се састоји у следећем: свака расправа о односима *нужности* и *случајности* без знања о егзистенцији *неминовности* у релацијама између делова у оквиру целине, мора остати бесплодна и не може довести до решења проблема.

И у томе је главни извор неспоразума: у науци која претпоставља бесконачно много односа делова у оквиру целине, неминовност *ipso facto* мора бити искључена; с друге стране, у науци која претпоставља хармонију у организицији природних система, неминовност је *per se* главна детерминанта те организације.

На који начин је *логика неминовности* главна детерминанта природних кодова, и у којој форми је та логика садржана у делу Дарвина, Мендела, Менделејева и Ајнштајна, показали смо у претходним радовима; такође и то на који начин је та логика, намером песника, остварена у композицији дела Мојсија, Хомера, Дантеа, Шекспира, Гетеа, Пушкина, Његоша и Толстоја. На жалост, за дела песника само у основним назнакама, те ову прилику да се Његошевим делом, са аспекта хармоније, детаљније позабавимо сматрамо веома добродошлом.

II

Кључно и прво питање је — како је Његош могао да досегне најдубље суштине природне математике и природне науке, кад није имао редовно школовање, односно образовање, и прак-

тично је био „самоук“? Уз све знано о малобројним Његошевим учитељима, о Његошевој библиотеци и библиотеци његовог стрица Петра I Петровића Његоша, о могућим утицајима кад је реч о формирању погледа на свет, предочићемо овде још неке чињенице. Према епископу Николају Велимировићу „загонетка природе је прва пред којом се човек нађе, кад протре очи и обазре се по овом великом свету“. У одгонетању те загонетке мислилац Његошевог типа, по нашем мишљењу, није могао а да не уочи да „теловитост“ неминовно настаје тек са трећом димензијом — нити пре, нити касније (немогућа су дводимензионална тела, четвородимензионална, петодимензионална итд.).¹³ Следећа чињеница коју у непосредном сусрету са Природом мора да открије мислилац опредељен за „согласије опште“ и „творителном зањат поезијом“ јесте чињеница о неминовности важења принципа ортогоналности, односно правоугаоности, како у реализацији теловитости, тако и у теловитости засновано. Дали след промишљања морао би довести до открића неминовности постојања по два правоугла троугла у сваком троуглу, и Његош би то свакако могао и сам учинити, али је повољна и добродошла околност била та што је Платон одавно за себе и све на то већ био учинио, укључујући и расправу о сразмерама.¹⁴

Међутим, за согласије опште треба промишљати и састав и структуру тела; могућност истраживања те структуре, са укључивањем различитих инструмената и не заборављајући ни сам микроскоп.¹⁵ Подстицаје у том смеру Његош је могао добити од

¹³ Видети: *Logis.* I, стр. 68;

¹⁴ Ако Његош појам троугла „преузима“ непосредно од Платона, тада он има шанси да досегне *согласије опште*, јер Платон указује на неминовности које кад се тичу тругла тичу се и Универзума; ако би Његош, међутим, појам тругла преузео путем школске науке, школске математике, тада не би имао никаквих шанси да досегне согласије опште, јер се школска наука бави само троуглом и при томе је не интересују нити неминовности, нити Универзум; видети, на пример, већ цитирану LAROUSS-ову енциклопедију, стр. 86: „*Полигон* је затворена полигонална линија... Према броју страница разликујемо *троуглове* (3 странице) *четвороуглове* (4 странице), *петоуглове* (5 страница), *шестоуглове* (6 страница), итд.“; видети такође: Van Nostrand's SCIENTIFIC ENCYCLOPEDIA, Sixth Edition, стр. 2860: »*Triangle*. A polygon with three sides and three angles«. Како видимо, у школској науци о троуглу нема ничега од оних неминовности на које указује Платон. Отуда има смисла претпоставка да је Његош као „самоук“ имао далеко више шанси у поимању *согласија општег* него што би то имао да је био „школован“, односно „образован“ по начелима Западне цивилизације.

¹⁵ Познато је да је Његош поседовао лични микроскоп, затим фотографски апарат, инфлуентну електростатичку „машину“, теодолит, „агипорат“ и многе друге „справе“ и инструменте.

Ломоносова (наравно и од Бифона чија сабрана дела, у три издања, Његош поседује) који о тим питањима расправља већ на свом првом предавању уводећи студенте у основе хемијске науке („О корисности хемије“, предавање од 6. 9. 1751. године) и прецизирајући у чему се ова наука разликује од математике и физике. Подстицаје од Ломоносова Његош је могао добити и по питањима која се тичу самог чина и могућности спознаје; могућностима систематизације и класификације итд. Наиме, већ на шестом по реду часу из реторике Ломоносов расправља о тим питањима („О стварлаштву“, шесто предавање из 1787. године).¹⁶

Наравно, то су само били подстицаји и кад је реч о Платону и Ломоносову и многим другим мислиоцима и истраживачима. Све друго је Његошево. Строгим критичким приступом, Његош ће из Платонове математике преузети само оно што је и данас важеће. С друге стране, начином уграђивања Платонових идеја у структуру и композицију свог триптиха (*Луча микроkozма*, *Горски вијенац* и *Лажни цар Шћепан Мали*; у даљем тексту — *Луча*, *Вијенац* и *Шћепан*), Његош ће дати и своје тумачење. односно предочиће своје разумевање Платона. Заправо, тек са тим Његошевим тумачењем и разумевањем постаје јасно како се извесне Платонове идеје, које смо сматрали за „наивне“, морају узети као строго научне, па тиме и данас важеће. Показаћемо то на примеру Платоновог поимања основних „елемената“ од којих је изграђен Универзум: „Стога је Бог начинио тело Универзума започевши састављање од ватре и земље. Али, два појединачна не могу се савршено саставити без трећег. . . Да је тело Универзума требало да буде раван. . . био би довољан један посредни члан. . . али. . . оно мора да буде теловито, а оно што је теловито никада не спаја један посредни члан већ увек два. Тако је Бог ставио воду и ваздух између ватре и земље. колико је год то било могуће, у међусобно истој сразмери. . .“ (Тимеј, 31с — 32с). Шта је и данас важећа научна истина у овом Платоновом исказу биће непосредно јасно, ако тај исказ прочитамо данашњим језиком. У форми сажете парафразе то би овако изгледало: Систем Универзума (односно Света) је такав да се састоји од двоје — густог (чврстог) и разређеног (плазма); али, кад је двоје, тада је неминовно троје (треће је оно што је „између“ — ни густо ни разређено; односно — и густо и разређено); кад је троје, тада је неминовно — четворо, до густог је ма-

¹⁶ Евидентан је утицај Ломоносова на Његоша кад је реч о појединим песмама, што је одавно запажено; видети, на пример, монографије о Петру II Петровићу Њелочу од П. А. Лаврова (1897) и П. А. Ровинског (1889); „Ода Сунцу, спјевата ноћу без мјесеца“ написана је под утицајем Ломоносовљеве „Вечерње оде“, итд.; али и овде, тешко је поверовати да је Његош могао прихватити да „трпи“ утицај Ломоносова само по линији Ломоносовљеве поезије, или реторике, а не и по линији науке; Сабрана дела Ломоносова сигнирана су, иначе, у Његошевој библиотеци бројевима 132—134;

ло мање густо (течно), до разређеног је мало мање разређено (гас, односно „ваздух“). Овако „прочитан“ Платон тада је потпуно „у согласију“ са Менделејејевом из чијег дела следи да је Универзум изграђен од електропозитивних и електронегативних елемената; између њих су амфотерни (амбивалентни) елементи; односно, до електропозитивних су мало мање електропозитивни, до електронегативних су мало мање електронегативни. Надаље, Платон је тада сагласан и са савременим теоретичарима генетског кода: лева грана бинарног дрвета генетског кода јесте пиримидинска, десна је пуринска; до пиримидинске је мало мање пиримидинска, до пуриноке је мало мање пуринска. Али, сагласност Платонових „идеја“ иде и ка прошлости у односу на његово доба, па је тако сагласан и са Фу Сјијем, родоначелником идеје о бинарном бројевном систему, старе најмање пет хиљада година (видети *Logic...*, стр. 269—285). Према Фу Сјију (*Fu, Hsi*, у енглеској транскрипцији), наиме, Универзум је изграђен од Принципа светлости (Јанг) и Принципа таме (Јин); између њих су мањи Јанг и мањи Јин. Коначно, Платон је у сагласности и са модерном физиком: „Онолико колико данас знамо Свет је изграђен од горњег и доњег кварка ... електрона и неутрина“.¹⁷

III

Увиђајући ову универзалну законитост реализације принципа бинарности у Природи, Његош ће изградити своје литерарно дело тако да већ у основној поставци буде у *согласију* са назначеном логиком изградње Универзума. Другим речима, створиће литерарно дело кореспондентно Делу Бога. Уочиће да се и литерарно дело неминовно састоји од двоје: Поезије и Прозе; али кад је двоје, тад је неминовно троје: између је оно што пије ни поезија ни проза, односно што јесте и поезија и проза; кад је троје, тада је неминовно четворо: до поезије је мало мање поезија, до прозе је мало мање проза. Овај Његошев литерарни „Универзум“, као и сви описани „универзуми“ могу бити спознати као „четворо“ само под условом да се из „четворо-смеше“ може издвојити, с једне стране једно згуснуто („Поезија“) и с друге стране једно разређено („Проза“). Могућност издвајања је наиме услов за било коју класификацију и истраживање система тро-четворства.

И да видимо сада како је Његош поступио. „Одсекао“ је оно једно „разређено“, дакле прозу, и остало му је троје. То

¹⁷ P. Davies: *The New Physics*, Cambridge University Press, 1989;

троје је заправо Његошев триптих. На месту „одсецања“ прозе, у односу на поезију „највиша је стрменост“ (*Шћепан* је са још у-век доста прозе, према *Лучи* је „стрмено“); затим „положитије је мало“ (*Вијенац*, са минимумом прозе), и, коначно, „јошт је положитије“ (*Луча*, у форми „чисте“ поезије, без имало прозе).¹⁸

Универзалну законитост тро-четворства коју је на овако егзактан начин предочио Платон пре свих, Његош још дубље појма и схвата у односу на већ речено. Он, најиме схвата да и само једно, увек изнова мора бити тро-четворство. Оно што важи за једно Највеће, мора важити и за једно Најмање („Пред њиме је цио свијет ништа, пред њиме је ништа ствар велика. Колико му труда свијет стаде, онолико један трунак мали“). Иако је *Вијенац* снабдео са минимумом прозе, Његош ће структуру и композицију *Вијенца* строго, прецизно и тачно усагласити са логиком тро-четворства, саопштавајући „успут“ значајне истине о Свету литературе и Свету-свету.

Основна поставка од које Његош полази јесте одређење да је *Вијенац* поезија у драмској форми. Основни принцип који тада мора важити да би била испуњена реализација бинарне логике тро-четворства, јесте следећи: са сваком новом појавом — нови актер и нова акција (актер: личност која казује; акција — сâмо казивање). Било које одступање од овог принципа, у условима бинарности литерарног дела, неминовно ће довести до одступања у казивању чисте поезије; другим речима, то казивање ће се макар и најмање удаљити од поезије, а приближиће се прози. До одступања ће доћи ако, и само ако, дође до *поремећаја*, којих је могуће тачно два, ни мање ни више: *поремећај* на нивоу актера (са новом појавом не долази нови актер, већ остаје исти, чиме се *не-заредом* казивање преобраћа у *заредом*

¹⁸ Прадација „стрмености — положитости“ преузета је из *Биљезнице* (стр. 64/170; издање Историјског института Црне Горе, Цетиње, 1956), из описа водопада *Перућића*. Овај опис има програмски карактер у том смислу што Његош предочава идеју (додуше у „скривеној“, кодираној форми) о јединству и релативности простор-времена, о релативности мерних јединица и немогућности егзистенције једновремених догађаја (једновремених у смислу једнаког протицања времена; како, иначе, протумачити Његошеве наводе, према којима Мали водопад (*Перућица*) „... до 150 лаката пљуском скаче“, а Велики „Водопад Ниагара у Сјеверној Америци скаче 150 нога“; односно да Мали водопад, упркос томе што „пада с висине у дубодолну... опет се на 15 до 20 сахата надалеко чује“, и, с друге стране, Велики водопад, опет, тачно као и Мали водопад „чује се 15 до 20 сахата“?! Овде се, дакле, ради само о следећем: или је у питању немаран и неодговоран истраживач који исто време чујности приписује двама веома различитим водопадима, различитим и по „сили“ (Његошев израз!) и по величини; или време на „часовницима“ у два различита места тече различитом брзином, што смо, иначе, као могућност сазнали од Ајнштајна; трећа не може бити. Но, с обзиром на све што смо предочили у овом и претходним радовима, о немару не може бити ни говора. Ако се при томе има у виду да је *Перућица* дата у 4 димензије остаје чињеница да је Његошу феномен јединства и релативности простора-времена био познат.

Преглед 1. — Заредом казивање кнеза Јанка и игумана Стефана у систему тро-четворства (објашњење у тексту)

4	3	2	1
318	318	318	318
316	316	316	•
315	315	•	•
311	•	•	•
	1	2	3

$$3161_{10} = 6131_8$$

ну реализацију логике тро-четворства (Преглед 1) и то у следећем смислу: 1. Горски вијенац представља поетско дело у драмској форми реализовано у 318 појава (корака); 2. Након заредом казивања прве личности без посредовања дидаскалије изгубљена су два корака: *Вијенац* се тада реализује у 316 појава; 3. Након заредом казивања прве личности са посредовањем дидаскалије изгуби се још један корак: *Вијенац* се тада реализује у 315 корака; 4. Након заредом казивања друге личности са посредовањем дидаскалије изгубе се још четири корака: *Вијенац* се тада реализује у 311 појава (корака). Његош је, међутим, систем тако организовао да истовремено представља и реализацију система шесторство-седморства, како је и приказано у *Прегледу 2*. Са сваким следећим заредом казивањем Кнеза Јанка губи се по један корак (колоне 2—4); са првим заредом казивањем Игумана Стефана изгубе се два корака (колоне 5) и са преостала два заредом казивања, по један корак (колоне 6—7).

Два приказана система, систем тро-четворства и систем шесторство-седморства налазе се у нераздвојном јединству, тачно тако како то неминовно следи из релација у Систему најбоље могуће хармоније (Сл. 1а). За Платонов бинарни пар ($n, 2n$) хармонијска средина (m) неминовно износи тачно $m = 4/3 n$; први могући случај целобројне хармонијске средине, $m = 4$, имамо за $n = 3$. У односу на хармонијски низ (Сл. 1с) то је једини случај у низу природних бројева за који важе и закон јединичне промене (померање у односу на хармонијски низ тачно за 1 корак). У томе и јесте објашњење зашто се бинарни пар ($n = 3$; $m = 4$) може сматрати најбољом могућом хармонијом.

Систем најбоље могуће хармоније приказан на Сл. 1а неминовно је циклични систем, с обзиром на допуштену инверзију: бројеви 0 и 6 размењују улоге, као и бројеви 2 и 4; број 3 у оба

случаја остаје исти.²⁰ (Напомена: број 2 није написан, а јесте назначен на слици). Полазећи од чињенице да је сваки број реализован на бројевној оси тада када је реализовано онолико јединица (корака) колико их је садржано у датом броју, или када је реализована тачно половина датог броја (због цикличности),²¹ систем најбоље могуће хармоније има смисла означити као $(3+1)$ систем, ако је реч о кретању (на бројевној оси) само у

Преглед 2. — Заредом казивања кнеза Јанка и игумана Стефана у систему шесторство-седморства (објашњење у тексту)

7	6	5	4	3	2	1
318	318	318	318	318	318	318
317	317	317	317	317	317	+
316	316	316	316	316	+	+
315	315	315	315	+	+	+
313	313	313	+	+	+	+
312	312	+	+	+	+	+
311	+	+	+	+	+	+
	1	2	3	4	5	6

$$8842_{10}(-3161_{10}) \rightarrow 13061_8 \\ 1631_{16}$$

једном смеру, односно као систем $(3+1) + 1$ ако је реч о кретању у оба смера. Систем $(3+1)$ је систем тро-четворства, неминовно интегрисан са системом шесторство-седморства и те две логичке ситуације Његош је реализовао тако како смо показали и приказали (Преглед 1 и 2). Међутим, Његош је реализовао и логичку ситуацију $(3+1)$ и $+ 1$ и то како за Триптих, тако и за сâм Вијенац, што ћемо показати у наставку овог рада.

IV

Смисао формуле $(3+1) + 1$ Платон предочава на следећи начин: „Треба сада да кажемо која су та четири најсавршенија

²⁰ Треба имати у виду чињеницу да је овде све време реч о генерисању „бројева“ непосредно из простора (видети: *Гласник*, 3/1992, Преглед прорачуна 2, стр. 118), па тиме није реч о бројевима, већ о пресецима координата у простору; другим речима, никако не може бити речи о нумерологији.

²¹ Да један број јесте тачно толико колико износи његова половина први пут налазимо код Његоша, у оквиру укупне историје људске спознаје. Ту идеју Његош је саопштио у *Биљежници* (стр. 128/193) у оквиру података о систему $(3 + 1)$ званика: „Звоник од Собора стразбурскога... висок је 445 ногах или $222\frac{1}{2}$ “. Иначе, Његош је укупно шест пута назначио систем тро-четворства у *Биљежници* (увек: три податка плус један). Свих шест логичких ситуација математички је строго повезао релацијама са системом савршених бројева, као и са системом тро-четворства у *Биљежници* (увек: три податка плус један). Свих шест логичких ситуација математички је строго повезао релацијама са системом савршених бројева, као и системом цикличности; ипак, овај део Његошеве реализације *согласија општег* мора бити предмет посебног рада (Прилог 1). (Напомена: тај посебан рад видети у: *Гласник*, 11—12/1994; 3—4 / 1995).

тела, међусобно неједнака, па ипак способна да се узајамним разлагањем рађају једна из других. Јер, ако пронађемо одговор на ово, имаћемо пред собом истину о постанку земље и ватре, као и оних тела која се усразмерена налазе између њих“ (Тимеј, 53е; подвукао М. Р.). Ово се односи само на део формуле $(3+1)$ при чему се број 1 односи на тело са нулте позиције (највише згуснуто — „земља“), коме, према Платону, има смисла придружити хексаедар (коцка), с обзиром на то што је „равнокраки троугао родио природу (тог облика“ (Тимеј, 55b) (смисао нулте позиције је у томе што је однос катета 1:1, односно разлика у дужини катета јесте нула); број 3 се односи на преостала тир „елемента“ (вода, ваздух и ватра), три тела која су неминовно изван нулте позиције, како тиме што су изван „чврстог“ (дакле згуснутог) стања, тако и тиме што су им придружена она Платонова савршена тела (икосаедар, октаедар и тетраедар, респективно) која се рађају из „оног троугла који има неједнаке странице“ (Тимеј, 54с). Други део формуле (јединица изван заграде) односи се на пето Платоново савршено тело (додекаедар) које је, једноставно, само додао: „Постоји још један, пети састав; Бог га је употребио за Универзум, осликавајући на њему ликове жиотиња“ (Тимеј, 55с). На извештајан начин парадоксално: по Платону систем $(3+1)$ у форми четири „елемента“ представља Универзум, а с друге стране и систем у форми једног — петог облика такође представља Универзум. Ипак, то само изгледа да је парадоксално, а у ствари је са аспекта логичког (и научног) садржаја савим коректно. Уместо што се говори о „пет Платонових савршених тела“ (како данас пише у уџбеницима и енциклопедијама) треба говорити тачно тако како говори (пише) Платон: постоје три савршена Платонова тела чије су стране троуглови; затим постоји једно тело чије су стране правилни четвороуглови (квадрати), и, коначно, постоји и „пети облик“ чије су стране правилни петоуглови. У систему најбоље могуће хармоније (Сл. 1а) постоје услови за кореспонденцију (пресликавања) свих пет логичких ситуација, и то тачно назначеним редом.

V

У Прегледу 3 показано је да је Његош структуру Вијенци усагласио и са логичким ситуацијама представљеним моделом $(3+1) + 1$; додуше на извештајан начин инверзно у односу на Платонове логичке ситуације: уочавају се три нула ситуације и једна не-нула ситуација. До овог система Његош је дошао на следећи начин. Осим логике заредом казивања у временском

Преглед 3. — Структура „Горског вијенца“ по моделу $(3+1) + 1$

I [01 x 6]		II (318 — [01 x 6])							
1) [6+(6+7) = 19]	→	[10 x (28+0) ± (6 x 0)]	=	280 ± 0			299		
2) [19 * 4]	→	[8 x (28+6) ± (6 x 0)]	=	272 ± 0			295		
3) [19 * 3]	→	[10 x (28+0) — (6 x 1)]	=	274 ± 0			296		
4) [19 * 4 * 3]	→	[10 x (28+0) — (6 x 2)]	=	268 — 2			292		
1) [6+(6+7) = 19]	←	38	112	6	36	3	1094	2	1192
			143		1291		1) 268		
			143		1528		2) 286		1182
			268		2819		3) 628		

У логичкој ситуацији I(1) број 6 у средњој загради односи се на 6 корака чисте прозе; у логичкој ситуацији II (1) тај број се налази испред мале заграде; у загради су бројеви (6+7); први се односи на 6 корака заредом казивања кнеза Јанка, а други на 7 корака заредом казивања игумана Стефана; у логичкој ситуацији II (2) број 4 се односи на 4 корака (појаве) заредом казивања кнеза Рогана; у логичкој ситуацији II (3) реч је о 3 корака „и поезије и прозе“.

Релације редног броја појаве (корака) и редног броја прозних целина јесу следеће: прва прозна целина појављује се у 48. кораку (између стихова 675 и 676, односно 675—676); надаље следи: 123 (1307—1308); 231 (2061—2062); 269 (2252—2253); 276 и 277 (2406—2407); кораци у којима је „и поезија и проза“ иду овим редом: 67 (969—870); 183 (1754—1755); 279 (2437—2438).

континуитету (кораци Кнеза Јанка и Игумана Стефана у Табели 1). Његош је реализовао и логику заредом казивања у временском дисконтинуитету. То су кораци у којима заредом казује Кнез Роган; назначени су у Табели 1 у позицијама I, II (1, 3). У 112-ом кораку казује Кнез Роган, па онда заредом и у 113-ом; али заредом само просторно, а не и временски, с обзиром на то што настаје прекид у току радње („Мртво доба ноћи, све спава...“). Слична је ситуација и са 136—137-им кораком где је временски прекид нешто краћи („Дође Драшко Војвода, па се са свијема грли и целива, па сједе међу њима.“).

Са корацима у којима је заредом казивање Кнеза Рогана завршени су поремећаји на нивоу актера. Поремећаји на нивоу акције (самог казивања) могу такође бити двојаки: прво, могу бити тако велики да уместо казивања у стиху настаје казивање у (чистој) прози; и, друго, могу бити такви да то што се казује јесте у исто време и стих и проза. Кораци „чисте“ прозе јесу следећи: 48, 123, 231, 269, 276 и 277 (укупно шест корака); кораци „и поезије и прозе“ су 67, 183, 279 (укупно три корака); према томе укупно има 9 корака прозе.

Учинивши дистинкцију у односу на логику (потпуног) заредом казивања, заредом и са аспекта простора и времена, Његош је реализовао јединство система тро-четворства и шесторство-седморства, како је показано у прегледима 1 и 2. Међутим,

учинивши дистинкцију у односу на логику (непотпуног) заредом казивања, заредом само са аспекта простора, али не и времена; затим са укључивањем дистинкције поезије у односу на прозу, Његош је организовао структуру *Вијенца* тако да је реализован и логички систем $(3+1) + 1$, тако како је приказано у Прегледу 3 који ћемо надаље анализирати.

Ако се из *Вијенца* издвоје сви кораци у којима је поезија, укључујући и кораке у којима је „и проза и поезија“, остаје (01×6) корака чисте прозе. У прегледу 3 се ово стање налази на позицији I (1). Стања означена римским бројем II означавају следеће логичке ситуације: II(1). Кад се из *Вијенца* једанпут издвоји шест корака чисте прозе, затим 6 корака заредом казивања Кнеза Јанка и 7 корака заредом казивања Игумана Стефана (кораци потпуног заредом казивања; максимални могући поремећаји на нивоу актера) добије се $318 - 19 = 299$ корака поезије; ако се 19 корака који нису чиста поезија двапут одузму, добија се резултат 280 који је елеменат строгог детерминистичког система у коме су главне детерминанте и инваријанте два прва савршена броја (6 и 28). II(2). Кад се уз назначених 19 корака једанпут одузму и 4 корака (непотпуног) заредом казивања Кнеза Рогана, добије се 295 корака поезије; са двапут одузимањем поново се улази у детерминистички систем, добије се резултат 272; II(3). Кад се уз назначених 19 корака не одузимају 4 корака Кнеза Рогана него се једанпут одузму и 3 корака у којима је „и поезија и проза“ - добије се 296 корака поезије у *Вијенцу*; са двапут одузимањем улази се у детерминистички систем, добије се резултат 274; II(4). Кад се уз назначених 19 корака једанпут одузму и 4 корака заредом казивања Кнеза Рогана и 3 корака „и поезије и прозе“ добије се 292 корака чисте поезије *Вијенца*; са двапут одузимањем није могуће ући у детерминистички систем без одступања. Међутим, управо то одступање успоставља везу са другим строгим детерминистичким неминовностима, пре свега, поново и на нов начин са системом шесторство-седморства.²²

Кореспонденција система датог у Прегледу 3 са моделом $(3+1) + 1$ након ове анализе више је него очигледна. Постоје три логичке ситуације у којима осим чисте поезије постоји „још нешто“ и то: или из подручја поремећаја на нивоу актера, или из подручја поремећаја на нивоу акције; наравно, постоји и чиста поезија представљена четвртом логичком ситуацијом. Све иде оним истим строгим редом којим Платон „конструира“ свој систем од четири савршена тела. И као што Платон, у посебном

²² Видети систем шесторство-седморства у: Зборник радова Филозофског факултета у Нишу, серија ХЕМИЈА, 2/1991, стр. 22. Строго у том систему реализован је систем стабилних изотопа хемијских елемената у оквиру хемијског кода. „Купча“, број на коме Његош овде инсистира, број 286, представља двоструки износ броја 143 што је иначе дијанца између свака два суседна циклуса у систему шесторство-седморства;

поступку, дода „пети облик“, тако и Његош, такође у посебном поступку, дода *нешто* што је друго и другачије — дода 6 корака чисте прозе.

Осим на приказани начин, Његош је и на друге начине реализовао логичке ситуације садржане у Платоновом моделу савршености, односно у моделу хармоничности; приказ тих и таквих начина, предмет је, међутим, посебног рада.

VI

На основу изложеног видимо да Његошева „математизација“ коју смо предочили у претходним радовима, није сама себи циљ, није никаква нумерологија, већ је резултат упорног и доследног истраживачког поступка којим се открива *согласије опште* унутар укупног Универзума. Изненађује наравно Његошева способност да све то учини тако строго и прецизно, како је учинио и како смо показали. Али оно што посебно изненађује јесте вишеструкост нивоа значења у оквиру истих математичких и бројевних датости. Показаћемо то поновним увидом у већ анализиране табеле и прегледе.

Ако се саберу сви бројеви дати у Табели 1 (редни бројеви корака — појава Кнеза Рогана, Кнеза Јанка и Игумана Стефана у којима заредом казују) добија се резултат 3710, односно 10×371 . Због чега баш тај резултат? Одговор се може добити ако се схвати да је број 371 четврта пермутација система у коме је број 137 прва пермутација. Систем 137 састоји се од оних бројева који представљају границе бројевних система који детерминишу рађање коцке, полазећи од „логичке дужи“ и пролазећи кроз „логички квадрат“. Број 371 је четврта, а број 317 трећа пермутација; односно број 317 је број дистанци, растојања од 1 до 318 колико има корака, тј. појава у *Горском вијенцу*. Ако се саберу сви бројеви од 1 до 317 резултат је 50403, што је логичка ситуација која одговара стављању јединог могућег Питагориног троугла из низа природних бројева у услове цикличности (систем цикличности 10101 увећати тако да најстарија позиција искорачи за један корак, и тако редом до „пуног“ Питагоре; видети позицију броја 10101 у Табели 2 у Прилогу 1). Ако се корацима Кнеза Рогана, Кнеза Јанка и Игумана Стефана (3710) додају и сви кораци прозе (укључујући и 3 корака „и поезије и прозе“) којих има $1753 (48 + 123 + 231 + 269 + 276 + 277 = 1224; 67 + 183 + 279 = 529; 529 + 1224 = 1753)$ добија се резултат: $3710 + 1753 = 5463$; додајући и Питагорин систем цикличности, број 50403, добија се број 55866 који с једне стране представља инверзију броја „Тро-четворства у врху“, ²³ боја 66855, а с друге стране броја увећаног у средишту за 6 јединица у односу на Мојсијев број 55266.

²³ Видети Прилог 2.

Ако се саберу сви бројеви дати у прегледу 1 ($318 + (318 + 316) + \dots + 311$) добија се резултат 3161 у декадном запису, односно број 6131 у окталном запису. Број 31 је инверзија трећег савршеног броја, броја 496, у бинарном запису ($496 = 111110000 / 000011111 = 31$) и истовремено гранична тачка природних кодова на бинарном дрвету; број 61 је граница стабилних агрегација у генетском коду, односно граница у стабилној изотопији хемијских елемената у хемијском коду.

Ако се саберу сви бројеви дати у прегледу 2 добија се резултат 8842 у декадном запису. Ако се од тог броја одузме број 3161, у декадном запису, добија се резултат 13061 у окталном запису, односно 1631 у хексадекадном запису. Број 8842 јесте резултат који допушта постављање хипотезе да Његошево дело може бити од користи и за предикције детерминанти и инваријанти у природним кодовима које до сада нису познате, односно нису откривене. То је наиме број који представља инверзију једине могуће ситуације у поступку „корачања“ кроз бинарне просторе преко трећег савршеног броја;²⁴ односно то је инверзија броја који представља главну детерминанту генетског кода откривену тек пре четири године од стране групе америчких истраживача.²⁵

Ако се саберу сви бројеви у систему II (1,2,3,4) у Прегледу 3 добија се број 1291 који одговара броју стихова *Вијенаца* који су изван рукописне варијанте.

Овим се циклус затвара. Његош нас је провео кроз све градиције бинарне симетрије, пропорције и хармоније у којима су учествовала сва три дела, и вратио нас у средиште — у тачку у којој се спајају и у исто време раздвајају рукописна и штампана варијанта средишњег дела (опуса) у којој позицији и улози се налази *Горски вијенац*.

Прилог 1

ЊЕГОШЕВ СИСТЕМ СПОНТАНЕ ЦЕЛОВОБРОЈНОСТИ

Број стихова за појединачно узете опусе Триптиха (*Луца* 2010, не рачунајући 200 стихова Посвете; *Вијенац* 2819, без Посвете; *Шћепан* 4104), Његош је тако изабрао да кореспондирају са бројевима-подацима које је дао у свом „нултом“ опусу — *Биљежници* (на пример подаци за *Звонике* на стр. 128/193 дати су овим редом: 445, 434, 334; променивши мастило, и након уметнутог текста, додао је и четврти податак 330; за водопад *Петрућица* на стр. 64/170 за систем тро-четворства, односно „три плус један податак“ дао је следеће бројеве-податке: 440, 484, 550

²⁴ Видети: *Logic...*, стр. 248 (илустрација 4.3); стр. 250 (илустрација 4.7);

²⁵ Видети: *Logic...*, стр. 249 (илустрација 4.6);

за дужину водопада, плус број 150 као податак за „висину“ водопада). Ако се бројеви попишу један испод другог, посебно за Триптих, посебно за *Перуђицу*, посебно за *Звонике*, и саберу, читајући одозго наниже и одоздо навише (релативност координата у простору!) добијају се резултати који строго кореспондирају са бројевима датим у Табели 2, а који представљају само умношке броја 37 од 1×037 до $27 \times 037 = 999$. Тако се за рачун са три податка, у шест могућих пермутација, и за *Перуђицу* и *Звонике*, добија исти резултат 7992—444, док се за Триптих добије резултат 7992 — 888. За рачун са четири податка (четврти податак за Триптих јесте број стихова у Рукопису *Вијенца*:

Табела 2. — Његошев систем спонтане целобројности

a	b	c	d	e
14	27	20979	17982	999
13	26	20202	17316	962
12	25	19425	16650	925
11	24	18648	15984	888
...
03	16	12432	10656	592
02	15	11655	9990	555
01	14	10878	9324	518
00	13	10101	8658	481
01	12	9324	7992	444
02	11	8547	7326	407
03	10	7770	6660	370
...
...
11	02	1554	1332	074
12	01	777	666	037
13	00	000	000	000

a. Редни број у односу на средишњу тачку; b. Редни број у односу на почетну тачку; c. умношци редног броја под b са бројем 777; d. умношци редног броја са бројем 666; e. умношци редног броја са бројем 037. Детаљније је објашњење у тексту.

1528), при чему се четврти податак не пермутује, добије се исти резултат у сва три случаја: 7992×4 . Смисао је јасан ако се погледа позиција броја 7992 у систеум на Табели 2 и ако се зна да је хармонијска средина бројева 444 и 888 тачно број 592 — половина трећег пријатељског броја 1184. При одређивању позиције битно је увидели да средишње тачке представљају бројеви 10101 (13×777) и 8658 (13×666). Број 8658 представља суму прва четири савршена броја ($6 + 28 + 496 + 8128 = 8658$), а број 666

јесте „број звери“, односно „број човека“ у Библији.²⁶ Поред *Перуђице* и *Звоника*, Његош је и на више других места у *Биљежници* дао системе 3+1 чији резултати кореспондирају са Табелом 2.

Прилог 2

БРОЈ ТРОЧЕТВОРСТВА „У ВРХУ“ И МОЈСИЈЕВИ БРОЈЕВИ

Његош је увео два типа *појава* (појављивања новог актера радње) у своме драмском делу *Горском вијенцу*. Први тип одговара самом редоследу појављивања личности, тако како је написано. Други тип јесте „*појава у врху*“. Укључивши у ПРОСТОР свог поетског универзума и број страница на којима је *Вијенац* штампан, осмислио је релацију *Тро-Четворства* на нов начин. Најпре се добију подаци за *Тројство* следећим поступком: На 1-ој страни је *прва појава у врху* (ВЛАДИКА ДАНИЛО) и прва појава у редоследу: $1+1+1 = 3$; следећи податак који треба придружити налазимо на 7-ој страници где је 5-та појава у редоследу (ОБРАД) и 2-га појава „у врху“: $7+5+2 = 14$... и тако редом за свих 38 случајева појављивања „у врху“. Кад се сви добијени резултати саберу добије се број 7971. Затим се све понови придружујући број стиха код сваког појављивања у врху. Тако се добију подаци за *Четворство*. На пример, на 1-ој страни се придружује број 1 за први стих, а на 7-ој страни се придружује број 171 за 171-стих. Кад се сви добијени резултати саберу добија се број 58884. Коначан резултат за ТРО-ЧЕТВОРСТВО као јединство јесте: $7971 + 58884 = 66855$, што је број који представља инверзију Мојсијевог броја 55866 у Прегледу 4ц.

Да би се открио Мојсијев број треба увидети следеће. При сабирању података о броју *Левијевих синова* (4 Мојс., 3: 22—39) Мојсије је (намерно) начинио аритметичку грешку.²⁷ (Преглед

²⁶ *Откривење Светога Јована Богослова*, 13: 1—18: „Овдје је мудрост. Ко има ум нека израчуна број звјери; јер је број човјеков, и број њезин је шест стотина шездесет и шест“. Научни смисао броја 666 данас разумемо тек када увидимо да сума $666 + 777 = 1443$ јесте кључни чинилац бројева у средишњој позицији система датог у табели 2 ($1443 \times 7 = 10101$; $1443 \times 6 = 8658$); сâм, пак, систем јесте један једини и јединствени систем бројева из кога се генеришу сва три основна природна кода (хемијски, генетски и код радиоактивности).

²⁷ Упоредити са аритметичком грешком Менделјејева (*Српски књижевни гласник*, 6/1993, стр. 111—112) и са перманентном аритметичком „грешком“ старих Вавилонаца (*Математический энциклопедический словарь*, у редакцији Ю. В. Прохорова, Советская энциклопедия, Москва, 1988. године; стр. 272: „Особеност вавилонског система записивања бројева била је у томе што је апсолутна вредност броја остајала неодређеном“).

Преглед 4. — Мојсијеви бројеви

Синови Левијеви		Синови Кативи				
(a)		(b)				
1.	7500	07500	1.	2750	2750	
2.	8600	17200	2.	2630	5260	
3.	6200	18600	3.	3200	9600	
	22300	43300	1/2	17160	1/1	17610
	22300	43300				
(c)		(d)				
(3)	66977	(2)	55966			
(2)	55866	(2)	55866			
(1)	44755	(1)	55766			
(0)	33644	(0)	55466			
(1)	22533	(1)	55366			
(2)	11422	(2)	55266			
(3)	00311	(3)	55166			
			55066			

(a) Број Синова Левијевих према Библији (4 Мојс., 3: 22—39) са аритметичком грешком у суми: 22000 уместо 22300; (b) Број синова Кативих са сумама које кореспондирају са двоструким износом суме прва четири савршена броја: $2 \times 8658 = 17316$; (c). Кад Мојсије предочи нужност поклапања нуле и тројке тада је могућ старт симетричног броја у форми 00311. Тиме се долази до Мојсијевог броја 55866 као другог по реду одозго чија позиција је одређена и позицијом другог по реду (одоздо) броја под (d). Видети детаљније објашњење утексту.

4a). Смисао „грешке“ се открива тек кад се погледају и подаци за Катове синове (упоредити 4 Мојс., 4: 36—48 са Прегледом 4b). У крајњем резултату садржани су бројеви 0, 16 и 17. Ако се зна да двоструки износ суме прва четири савршена броја јесте број 17316, постаје јасно да Мојсије предочава неминовност поклапања нуле и броја 3 у логичком (Буловом) квадрату. С друге стране, он је резултат тако изабрао да кореспондира и са сумом првих шест пријатељских бројева, односно сумом трећег, четвртог, петог и шестог пријатељског броја (сума првих шест: $220 + 284 + 1184 + 1210 + 17296 + 18416 = 38610$; сума без првог пара: $38610 - 504 = 38106$): $38106 - 17160 = 55266$ (упоредити са Прегледом 4d). Да Мојсије све ово намерно чини и да је свестан значаја броја 10101 (средишња позиција у СПОНЦЕ систему у Табели 2, односно у систему СПОНтане ЦЕлобројности), говори однос његових резултата у Прегледу 4b са сумом чинилаца вишег ранга броја 10101:

$$1,3,7,13,21,37,39,91 / 111, 259,273,481,777,1443,3367,10101$$

Сума чинилаца вишег ранга (од 259 па надаље) износи, на име, 16701 који број већ обликом подсећа на Мојсијеве резултате, али тек релација са њима указује на суштину:

$$\begin{array}{r} 17160 \\ 16701 \\ \hline 0459 \end{array} \quad \begin{array}{r} 17610 \\ 16701 \\ \hline 0909 \end{array}$$

01368

Како видимо, крајњи резултат те релације јесте прва пермутација суме првих шест пријатељских бројева.

Miloje M. Rakočević

THE POSSIBLE SENSE OF NJEGOŠ'S GENERAL ACCORDANCE

Summary

In this article we have demonstrated the new facts about Njegoš's work as follows. For the first time it is shown that Njegoš's scenario of building of structure and composition for the entire Triptich (*The Ray of the Microcosm*, *The Mountain Wreath* and *The False Tzar Stephan the Small*) is in full (mathematical strict) accordance with the scenario of building of structures and compositions of the natural codes (chemical and genetic codes). For example, number of verses within the complementary cantos of *The Ray* (1 and 4, 2 and 5, 3 and 6) is determined by Fibonacci series at the same manner as the genetic code structure and Ruelle — Takens' scenario for route into deterministic chaos (by the segment sequence 1,1,2,3,5,8,13 and 21) are determined.

Both, Njegoš's and natural codes scenarios are in accordance with the three crucial principles: (1) The principle of the best possible symmetry (binary symmetry), (2) The principle of the best possible proportion (Golden Mean) and (3) The principle of the best possible harmony (the harmony of the Trinity — Quaternity systems).

In this article, for the first time also, it is shown the Platon's not only philosophical but mathematical influence to Njegoš.

